

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XLVII. Locatio, & obligationes locatorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

apud ipsum deposuit: tamen si dominus cum fure simul petat, domino restitui debet de aequitate. Glossa in cap. bona fides supra.

530 Quid etiam si dominus, post commissam fidei meae rem suam, incidisset in crimen, propter quod bona ipsius fisco essent adjudicata, teneretne rem ipsam deponenti illi restituere: an fisco?

Respondet, si tantum naturale, & gentium jus intueamur, ei qui deposuit restituenda est; si civile jus, & legum ordinem, magis in publicum deferenda est: nam male meritis publicè, ut aliis exemplo ad deterrenda maleficia sit, etiam egestate laborare debet. L. bona fides ff. de positi. Equum est tamen quod depositarius legis naturalis benignitatem, civilis legis rigori preferendo, rem illam reddat deponenti; eò quod ipsius (licet male meriti) conditio (in ordine ad depositum) deterior non sit quam latronis, cui repositenti secundum legis dispositionem restituendum est depositum.

531 Quid denique, si famulus monile pretiosum ex parte Titii, heri sui, apud me deposuerit; & ego (Titium non cognoscens) illud bonâ fide restituerim Sejo, putans esse Titium, istius famuli herum, cognito errore, teneorne valorem illius Titio restituere?

Respondet, non teneri Celsus ait: quia nullus dolus intercessit. L. depositum §. si rem ff. de positi. Hinc etiam hæres, inter res testatoris inveniens rem depositam; ignorans esse talem, si eam bonâ fide distraherit, vel consumpserit, restituere non tenetur, nisi pro quanto factus inde esset ditior. L. depositum §. quod autem ff. de positi.

CAPUT XLVI.

Commodatum & precarium.

532 Commodatum est rei ad certum usum gratuita ad designatum tempus concessio, ante quod repeti non potest. Precarium est rei ad usum gratuita concessio ad nutum concedentis quovis tempore revocabilis. Hinc patet, rei commodatæ, vel precariæ datæ, dominium manere apud concedentem; ipsique proinde ordinariè perire, si absque culpa commodatarii pereat. Nec ipsi ordinariè imputatur casus fortuitus, absque culpa contingens; tamen, cum gratiâ sui tantum commodatum accepit, de levissima culpa teneatur. cap. cum gratiâ de commodato. Et L. si ut ceriò §. nunc videndum ff. commodati. Vide dicenda cap. 112. n. 1088. & 1089.

533 Nec ad id solum tenetur commodatarius; verum etiam 1º. ad non utendum re commodatâ aliter quam dominus concesserit. Aliâ non solum commodati, verum furti quoque tenetur: quemadmodum qui equo, vel vestimento aliter quam commodatum est utitur. L. si ut ceriò §. quinimo ff. commodati. Quod Justinianus l. 4. Institut. tit. 1. §.

Tom. II.

furtum autem sit; cum hac exponit restrictione, si se (commodatarii) intelligant id invito domino facere, eumque, si intellexisset, non permissurum. At si permissurum credant, exera crimen videri. Optimâ sanè distinctione: quia furtum sine affectu furandi non committitur.

2º. ad rem convento tempore restituendam.

3º. ad res commodatas custodiendas pari cum suis diligentia. L. de restituendis C. de commodato. Unde si res commodata pereat, vel deterior fiat culpâ ipsius, tenetur de damno. De eo proinde tenetur, si cum posset res commodatas salvas facere, suas pratulit. Citatâ L. si ut ceriò §. quod verò.

De precario nihil speciale dicendum occurrit, nisi quod qui illud precario concedit, sic dat, quasi tunc recepturus, cum sibi libuerit precarium solvere. L. precarium ff. de precario. Ideò n. 532. dixi, quod ad nutum concedentis sit revocabile. Solvitur proinde 1º. cum placuerit ei qui precarium concessit. Cap. precarium de precariis. 2º. solvitur obitu ejus cui concessum est, non verò obitu concedentis. Ibidem. Quia tamdiu subsistit, quamdiu vult qui concessit; tamdiu autem velle censetur, quamdiu per hæredes ipsius non revocatur. 3º. cum ipsum alienari contingit in favorem alterius, concessum precarium continuare nolentis. Ibidem.

CAPUT XLVII.

Locatio & obligationes locatorum.

Locatio est contractus, quo rei vel personæ usus, vel fructus ad tempus pretio conceditur. Differt 1º. à commodato & precario; quibus rei usus gratis conceditur. 2º. à venditione, per quam non rei duntaxat usus, sed ipsa res conceditur; non ad tempus, sed absolute. 3º. ab emphyteusi, quod fieri possit ad tempus minus decennio, non emphyteusis.

Locari possunt non solum res, sed & personæ, v. g. ad servitium, & non solum res mobiles, sed & immobiles, iis exceptis quæ jure canonico, vel civili locari prohibentur; uti per Concilium Tridentinum sess. 25. de reform. cap. 11. locari prohibentur jurisdictiones ecclesiasticæ, seu facultates nominandi, aut deputandi Vicarios in spiritualibus. Bonorum verò ecclesiasticorum locationes ibidem invalidæ declarantur, si anticipatis solutionibus fiant in præjudicium successorum. Locare etiam domum suam usurario publico sub pœna excommunicationis prohibetur cap. usurarum de usuris.

Jure autem civili locare servitutem agrî v. g. nemo potest. L. locare ff. locati. Et is qui fundi nudum habet usum, nulli alijus quod habet locare potest, licet is qui usum-fructum habet, possit hoc facere. Justinianus lib. 2. Institut. tit. 5. Denique si quis patiat in domo sua quemdam leonem; & hac denunciata cognos-

FFF 2

ceus, non ex domo sua expulerit, sciat se & decem libraram auri sustinere penam, & (circa ipsam) perdurum habitationem. Authent. de lenonib. §. praconsulamus.

- 539 Id vero quod usu consumitur, v. g. pecunia, non potest commodari, nec locari, nisi forte ad pompam, vel ostentationem quis accipiat. L. sed mihi videtur §. ult. ff. commodati. Quia scilicet locans, vel commodans, rei locatae, vel commodatae solum usum concedit, retento sibi dominio; qualis usus concedi non potest in rebus quae ipso usu consumuntur.
- 540 Porro locator ad sex tenetur. 1°. ad subeundum rei locatae periculum, nisi locatarii culpa pereat, vel aliter conventum sit: quia si quis fundum locaverit, eâ lege, ut etiam si quis vi majore accideret, hoc ei prestaretur, pacto standum est. L. si quis ff. locati.
- 541 2°. ad expensas necessarias, tam ad conservationem, & reparationem rei locatae; quam ad convenientem usum, ad quem res locata est, nisi aliter conventum sit. L. 1. C. de locato.
- 542 3°. ad reparationem vitium adjacentium, solvendaque tributa rei locatae imposita, nisi vel conventio, aut loci consuetudo aliud exigat, vel res locata sit fructifera, & onera imposita sint fructibus. Tunc enim par est ut onera ferat, qui fructibus gaudet.
- 543 4°. ad locatarium monendum de defectu rei locatae: *Siquis enim locat rem vitiosam scienter, puta domum ruinosam, vel equum claudicantem, vel aliquid defectuosum, peccat mortaliter, si inde secutum est, vel verisimiliter sequi poterat notabile damnum conductori, & tenetur ad satisfactionem de damno secuto.* S. Antoninus 2. p. tit. 1. c. 15. §. 6. *Siquis autem dolia vitiosa ignorans locaverit; deinde vinum effluserit, tenebitur quidem in id quod interest, nec ignorantia ejus erit excusata. Aliter tamen dicendum, si solum pascentium locasti, in quo herba mala nascebatur: hic enim si pecora vel demortua sunt, vel etiam deteriora facta, quod interest prestabitur, si fecisti. Si ignorasti, pensionem non petes.* L. si quis dolia ff. locati. Ratio disparitatis est, quia ignorantia vitii doliorum non praesumitur inculcata: cum vitium istud facile cognosci posset. Secus vitium herbarum, ex quo proinde causatum damnum, culpa ipsius non praesumitur accidisse. Hinc colligi videtur, quod lex illa in conscientia solum obliget, dum locator doliorum ea locavit pro bonis: secus si simpliciter locaverit qualia erant, nesciendo, bone an mala. Tunc quippe non peccat, nec tenetur de damnis; tamen si pensionem recipere non possit; eò quod locator teneatur ad praestandum necessaria ad convenientem usum rei locatae.
- 544 Si queras, de qua culpa locator teneatur? Respondeo non solum de lata, sed etiam de levi, non de levissima. Quia dum contractus est in favorem utriusque (prout est contractus locationis) uterque tenetur de culpa

lata, & levi, non de levissima. S. Antoninus ibidem.

Siquis tamen seipsum locasset ad transferendam rem, exigentem eorum diligentissimam ne pereat, v. g. columnam, teneretur de culpa levissima. L. merces §. qui columnam ff. locati. Aliàs dum Justinianus l. 3. instit. tit. 25. §. qui pro usu, a locatario exigit cultodiam taleam, quam diligentissimas patris familias rebus suis adhibet, per ly diligentissimus diligentem intelligit, ut Interpretes omnes exponunt.

5°. locator tenetur locatario relinquere usum rei locatae toto tempore, pro quo conventum est inter eos, nec ante potest ipsum expellere. Aliàs tenetur ad satisfaciendum pro damnis inde secutis. S. Antoninus ibidem.

In quatuor nihilominus casibus locator ante terminum conventum rem locatam petere potest. 1°. cum canonem rei, ad quinque vel plures annos locatae, per biennium non solvit: si tamen res ad pauciores annos locata fuisset, locatarius canonem non solvens omni tempore expelli potest, nisi alia sit consuetudo loci. Glossa ad can. propter sterilitatem §. verum de locato.

2°. si rei locatae dominus propriis cam usibus necessariam esse probaverit, dummodo necessitas ista post locationem supervenerit, quia v. g. post illam domus habitacionis ipsius corrui, vel locator uxorem accepit.

3°. si res locata ruinam minetur, nisi statim reparetur, & reparatio fieri nequeat conductore inhabitante, idque solum apparuerit post locationem.

4°. si conductor re conductâ abutatur, vel ibidem meretrices alendo, vel furibus refugium praestando, vel locatae notabiliter nocendo. Quatuor isti casus habentur L. eod. Cod. de locato.

5°. si aliter conventum non fuerit, locator agrorum, pro aestimatione sterilitatis, tenetur conductori remittere pensionem, si sterilitas (absque culpa conductoris) tanta fuerit, ut nullos, vel perpaucos inde fructus perceperit, nisi sterilitas illa compensetur ubertate anni praecedentis, vel subsequents, ut habetur citato cap. necnon L. ex conducto §. si vis tempestatis ff. locati; tamen si istius compensationis ratio pluribus in locis non habeatur. Per consequens hac in re attendenda sit locorum consuetudo.

Et notandum 1°. quod si pensio solvatur in pecunia, raro augenda sit ex abundantia fructuum: utpote qui tanto viliores esse solent; quanto abundantiores. 2°. remissionem pensionis non deberi, nisi sterilitas tanta fuerit, ut fundus non reddiderit dimidios fructus quos reddere consuevit: tunc enim solum immodica, seu extraordinaria censetur, secundum aliquos; etsi alii communis; ac verisimilius immodicam, seu extraordinariam censent, quando, de-

ductis semine, & expensis, non superiunt fructus ad dimidiam pensionem solvendam. Quod si sterilitas immodica, & extraordinaria non fuerit, æquo ipsam animo conductor ferre debet: cum æquum sit ut aliquid ex sterilitate sentiat incommodum, qui ex magna ubertate sentit commodum.

CAPUT XLVIII.

Obligaciones locatariorum, seu conductorum.

553 Prima locatarii obligatio est, re locatâ non uti, nisi ad usum concessum. Quia si is qui rem utendam accepit, in alium usum eam transferat, quam cuius gratiâ ei data est, furtum committit, velut si quis equum, gestandi causâ commodatum sibi, longius aliqûd duxerit. Justinian. lib. 4. Instit. tit. 1. de obligat. §. furtum autem fit. Tunc proinde tenetur de damno secuto.

554 Secunda, rem sibi locatam non dimittere ante tempus pro qua convenit, nisi causa superveniat rationabilem ipsius usum impediens, ut si domus ex parte corruat, vel spiritibus infestetur, vel pestis, aut bellum eam dimittere compellat. Quo casu tenetur locatorem certiore facere de dimissione, si facile possit, ut eam alteri locare possit. Aliâs tenebitur de damno.

555 Tertia, rem sibi locatam in eo bono statu dimittere, in quo accepit. Quia si conductor malè tractavit eam, sic plus, vel minus peccavit, secundum lesionem, & præcipuè quando ex malitia, vel crassa negligentia hoc egit, tenetur ad satisfactionem. S. Antoninus ubi supra.

556 Quarta, solvere tempore condicito. Quia si tunc non solveret, peccaret, inquit Antoninus ibidem. Quod si solutioni non defuerit, etiam si rem locatam locationis tempore dominus venderit, moribus Belgii emptor stare debet locationi ab altero factæ, etiam si juxta L. 9. Cod. de locato ad id non teneatur, sed solus dominus ipsi teneatur ad interesse.

CAPUT XLIX.

Specialia circa locationem operarum, & operariorum.

557 De locatione operarum & operariorum dicendum 1º. quod de justitia locator benè laborantibus jultum debeat stipendium. Dignus est enim operarius mercede suâ; unumque ex peccatis in cælum clamantibus est, merces operariorum defraudata. Dixi benè laborantibus, quia non benè laborantibus integrum non debetur stipendium, nec operarius in conscientia plus exigere potest, quam laborando mereatur, sed pro æstimatione laboris, nisi minori stipendio contentus fuisset.

558 Dicendum 2º. quod dum famuli sese domino sic elocant, ut voluntari ipsius stipen-

dium relinquunt, non satisfacit reddendo quodcumque; sed labori proportionatum reddere repetitur; juxta prudentem æstimationem; habitâ ratione obsequiorum, consuetudinis, temporis, aliarumque circumstantiarum. Pro eo namque famulus se elocasse censetur. Quod si pro solo victu se elocaverint, ut pueri, peccant graviter conductores; ipsos ad laborem summum adigentes, & vix pane satiantes. Quod si pro victu, & artibus ipsis elocendis, graviter peccant, si artem edocere negligant, quem admodum & si ad alios usus ipsos applicent, quam ad quos conducti sunt; nisi illud aliunde compensent.

Dicendum 3º. quod dum operarius operas suas locat, vel rem & operam, nec per eum fiat, quominus eas solvat, sed per conductorem, licet casu fortuito impeditur, mercedem totius temporis perinde consequi debent, ac si operas impendisset. Glossa in L. si uno ff. locati, verbo parsonis. Quia dum per operarium non stat quominus locatas operas solvat; fidem contractus impleri æquum est. L. sed adde §. cum quidam ff. locati. Si vero per locatorem steterit quominus operas præstaret, tenetur ad interesse. Quod si steterit per casum fortuitum, in persona locatoris contingentem, locator tenetur pensionem remittere, vel reddere, pro rata temporis, quo eas non præstavit. Glossa ibidem. Imperator tamen Severus ab heredibus Advocati, eo mortuo, prohibuit mercedem repeti, quia per ipsum non steterit quominus eas ageret. L. præses ff. de var. & extraordin. cognition. §. Divus.

Dicendum 4º. quod dum Sejus conducit Cajum, ad faciendum opus aliquod, v. g. domum, statuum, navim, &c. Cajo mortuo, hæredes ipsius tenentur ad opus istud per se vel per alios faciendum. Similiter hæredes Seji stare tenentur conventionibus ab ipso factis cum Cajo. Quia L. veteris juris C. de contrah. & committ. stipulat. generaliter sancitum est; omnem stipulationem, sive in dando, sive in faciendo, sive mixta ex dando & faciendo inveniantur, & ad hæredes, & contra hæredes transmitti, sive specialis heredum fiat mentio, sive non.

Dicendum 5º. dum famulus, necessitate compulsus, vili valde pretio seipsum locavit, dominum instanter rogando, quatenus ipsum acceptaret; dominus equidem tenetur ipsi solvere jultum pretium obsequii sui. Quia, ut Justinianus dicit lib. 3. Instit. tit. 25. locatio & conductio proxima est emptioni & venditioni, isdemque legibus consistit. Quemadmodum ergo vilius emere rem quam valeat, est secundum se injustum & illicitum. S. Thomas q. 77. a. 1. in corp. Ita & vilius solvere obsequium quam valeat.

Excipe casum, quo dominus obsequio ipsius non indigens, ipsum non tam gratiâ sui, quam gratiâ ipsius, & ad magnam ipsius instantiam, ipsum acceptaret; eaque ratione